

Als Jezus 3 – “Dienen als Jezus”

Inleiding: De meesten van degenen die dit lezen zullen wel het lied kennen “Hij kwam bij ons heel gewoon” (Opw. 268). Helaas heeft de Nederlandse vertaling een beetje dubbelzinnige titel. Er wordt *niet* bedoeld dat het heel gewoon zou zijn dat Jezus bij ons gekomen is als mens, maar dat Hij een heel gewoon mens werd en dat is juist heel bijzonder, als u begrijpt wat ik bedoel. De Engelse titel “The Servant King” geeft de paradox daarentegen heel treffend weer. Als je in de eerste verzen van het Johannesevangelie leest Wie Jezus eigenlijk is (Joh. 1:1-4) en hoe overweldigend Zijn verschijning is als Hij Zijn discipel Johannes ontmoet in een visioen op Patmos (Openb. 1:12-18), dan beseffen we iets van het wonder van Kerst, dat de Zoon van de Almachtige een klein en kwetsbaar mensenkind wilde worden omwille van ons... De opeenvolgende verzen van “The Servant King” geven prachtig weer wat dit Onze Heer gekost heeft. Het laatste vers spreekt uit “Wij willen worden als Hij...”; als Jezus, dienend in de wereld staan.

De Koning - Knecht

Jezus heeft: “..Zichzelf ontledigd en de gestalte van een dienstknecht aangenomen..” Zo lezen we in Filipp. 2:1-8. Voor het woord dat de NBG vertaalt als “Dienstknecht”, staat eigenlijk “slaaf”. Wat wel aangeeft hoe ver de Heer gegaan is. Bijzonder mooi laat Hij dat zien bij de voetwassing (Joh. 13:1-17). Voor wie wat uitgebreider dit Bijbelgedeelte wil bestuderen, voeg ik hier een vers voor vers studie in:

Johannes 13

De voetwassing: 13:1-17

1) Deze geschiedenis begint met de vermelding dat het bijna Paasfeest is. Dat is belangrijk in de prediking van Johannes, omdat hij als verkondiging heeft: de Here als Het Paaslam (Joh. 1:29 / 19:14 / 19:36). Uit de synoptische evangeliën weten we dat de maaltijd (zie vers 2 en 4) die hier bedoeld wordt, het Laatste Avondmaal is op de avond van Witte Donderdag [wit als kleur van rouw, of van reinheid], want we vinden bij de synoptici parallelgedeelten van Johannes 13 vers 21 t/m 30 en van 36 t/m 38, rond het avondmaal en voor het verraad in de Hof (Zie ook Joh. 18:1). De andere gedeelten zijn weer uniek voor Johannes, behalve een summiere verwijzing naar de

problematiek van “de minste willen zijn” in Luc. 22: 24-27. Het gedeelte van de voetwassing hier in Johannes is daar een prachtig praktisch antwoord op van de Heer. Het laatste deel van dit vers wordt mooi vertaald in “Groot Nieuws”: “Hij had zijn vrienden, die in de wereld achter bleven, lief, en Zijn liefde zou tot het uiterste gaan” (Zie I Joh.4:10). Opnieuw grijpt de evangelist de gelegenheid aan om naar voren te brengen dat Jezus niet “overvallen” wordt door Zijn lijden en sterven (Joh. 7:6-8 / 12: 1,7,23 / 13: 3,11,18 / 18:4 / 19:28, zie evt. ook Matt. 26:2); alles gebeurt op Gods tijd: “de ure” is nu gekomen (zie Joh. 12:23+ commentaar aldaar).

- 2) Vergelijk Joh. 6: 70-71, 12:4-6 en 13:27. Over de paasmaaltijd wordt, zoals gezegd, ook verhaald bij de synoptici en wel in Matt. 26:17-30 // Marc.14: 12-26 // Luc. 22:7-39. Het meest uitgebreid dus bij Lucas, maar dat valt in het niet bij de aandacht die Johannes schenkt aan, met name, het onderricht: Joh. 13: 1 t/m Joh. 18:1; vijf hoofdstukken!.. De tijdsaanduiding is: “onder de maaltijd”. Ze waren dus al aan tafel. Waarschijnlijk vond dit gebeuren tamelijk aan het begin plaats, dat zou het betekenisvolste zijn, bovendien was Judas nog aanwezig. Ook pleit voor deze tijdsaanduiding dat een voetwassing logischerwijze steeds voor het begin van een maaltijd plaatsvond (Luc. 7:44). Merk op: Judas gaf de duivel voet (I Petr. 5:8). Dat had hij niet hoeven doen: de verzoeking is de zonde nog niet (Jac.1:12-15). Judas had echter al een belangrijke stap op weg naar het verraad gezet (Matt.26:14-16).
- 3) Vergelijk Matt. 28:18. Jezus is “de Zoon des Mensen” van Daniël (7:13), komende van de Vader en daarheen terugkerende. Uitgebreid komt Jezus daarop terug in 13:33 t/m 14:6 (Zie evt. ook Joh. 16:28). [Volgens de traditie stond de “huisvader” na de eerste beker op en waste de handen, daarom hebben de discipelen waarschijnlijk eerst niet begrepen wat er gebeurde.] Dit vers onderstreept Jezus’ hoge status nog eens extra, waardoor het contrast met het volgende des te scherper is. Ook relateert dit de rol van Judas, Kajafas, Pilatus en de andere “figuranten”: dit alles gebeurt volgens Gods “script”, als de “ure” is gekomen en zoals voorzgd (Joh. 13: 1 en 18).
- 4) Dit was volstrekt ongewoon; dit was slavenwerk (Zie I Sam. 25:41). Volgens de Midrasj (Lett. “uitlegging; onderzoeking”. Deze vindt zijn neerslag in de Talmoed), kwam deze uitzonderlijk nederige taak voor op een lijst van taken die men niet mocht eisen van een Joodse slaaf. Jezus maakte Zich dus tot de minste van allen, en hoe... Hij

werd aller dienaar, vandaar de interpretatie in vers 13 t/m 16. Heel nauwkeurig geeft ooggetuige Johannes de handelingen van de Heer weer. Er wordt niet vermeld dat Jezus iets zei; door zwijgend te handelen voert Hij de spanning op.

- 5) Het slavenwerk wordt dus gedaan door de Heer Zelf... Niemand had “de minste” willen zijn. Overigens waste Jezus dus ook de voeten van Judas. Je kan je afvragen wat er op dat moment door beiden is heengegaan... Lees in dit verband, over het omdraaien van de rollen, ook Luc. 12:37 en Luc. 17: 7-10.
- 6) Simon Petrus had misschien niet de nederigheid om de ander de voeten te wassen, maar dat Jezus dit slavenwerk op Zich neemt is hem toch al te gortig.
- 7) Opnieuw een verwijzing naar iets wat aanvankelijk niet wordt begrepen (Zie Joh. 2:2 / 7:39 / 12:16 + commentaar aldaar en evt. ook 20:7), maar later wel. De Heer beseft dat dus niet alleen, maar heeft er ook begrip voor dat het “verstaan” in fases gaat. In de eerste plaats natuurlijk i.v.m. de komst van de Heilige Geest (Joh. 14:25-26 / 16:12-13), maar sowieso geldt dat voor een ieder die “opgroeit” in het geloof. In dit concrete geval legt de Heer in ieder geval één aspect uit: Hij verwacht nederigheid naar elkaar toe. Dat was nu al te begrijpen. Hoe diep de Heer Zichzelf zou vernederen beseften Petrus en de anderen op dat moment nog niet.
- 8) Aanknopen bij vers 6 weigert Petrus botweg de Heer het slavenwerk aan hem te doen voltrekken. Maar de symboliek van het gebeuren is voor Jezus te belangrijk: Petrus moet zich laten dienen door de Meester Die Zich vernedert tot de dood aan het kruis, opdat Petrus’ zonden, en die van alle gelovigen, zouden worden afgewassen (Filip. 2:8). Het bloed van Christus reinigt van alle zonden (I Joh. 1:7).
- 9) Typisch Petrus om zo heftig te reageren. Een zekere neiging tot overdrijven is hem niet vreemd, getuige ook het slot van dit hoofdstuk. Maar het is ook een spontane reactie (vergelijk Matt. 14:28-30) geheel in overeenstemming met zijn karakter. Door diezelfde impulsiviteit werkt hij zich die nacht nog in de nesten door eerst het oor van Malchus af te slaan en daarna Jezus te volgen en vervolgens ook te verloochenen (Matt. 26: 47-75).
- 10) Eerst begint de Heer met de letterlijke betekenis: aan de Paasmaaltijd ging een rituele reiniging vooraf, dus ze hadden gebaad. Hooguit konden Petrus’ voeten vuil zijn geworden. Maar onmiddellijk gaat Hij over op het overdrachtelijke, door subtiel

te verwijzen naar Judas (Die er bij Joh. 15:3 dan ook niet meer bij is!). Judas zal nooit echt rein worden, omdat hij zich niet wil laten reinigen door het bloed van Christus (I Joh. 1:7-9). Judas wordt zelfs een duivel genoemd (Zie ook vers 2, 18, 27 en Joh. 6:70-71). De volledige reiniging die David zo diep verlangde (Ps. 51:4), wordt eerst in Christus volledige werkelijkheid. We zijn opgestaan tot een nieuw leven met Hem en delen in Zijn verheerlijking (Rom. 6: 4-8 / 8:17). De traditionele uitleg van dit vers is: Het eerst baden staat voor het bad der wedergeboorte (Tit. 3:5), dat ons geheel reinigt en het wassen der voeten als de afwassing der dagelijkse zonde; we zijn in Christus geheel gereinigd en mogen in reinheid des levens wandelen, het vuil, de zonde, dat ons aankleeft onder het gaan in de wereld mogen we laten afwassen door ze dagelijks te belijden.

- 11) Vrijwel dezelfde opmerking vinden we ook in Joh. 6:64.
- 12) Een retorische vraag, want het antwoord is uiteraard: Nee!
- 13) In vers 13 t/m 16 geeft Jezus een interpretatie van Zijn handelen: Hij deed slavenwerk, toch is Hij de meester en Here (Matt. 23: 8-10). Hetzelfde woord voor “Here” (= Kyrios), wordt in Joh. 20:28 door Thomas verbonden met God: dan beseft hij pas ten volle hoe hoog Jezus werkelijk staat.
- 14) Zoals Jezus, God Zelf zijnde, een dienaar is geworden (Filip. 2:6-7), zo behoren ook wij dat te zijn. Ook een apostel als Paulus heeft dit voorgeleefd (I Cor. 9:19). [Mogelijk dat I Tim. 5:10 slaat op de vroegchristelijke gewoonte dit voorbeeld bij Pasen naar de letter op te volgen]. De boodschap die de Heer hier geeft klinkt door in vers 34 en 35.
- 15) Zie ook betreffende “dienen als Christus” en “de minste willen zijn”: Luc. 22:27 / Matt. 20:25-28 / 23:11 / Marc. 9: 33-35 / Luc. 9: 46-48 / I Petr. 2:21 / I Joh. 3:16). Niet meer hoeven te heersen, maar mogen dienen, geeft rust aan de ziel en Christus ging ons daarin voor (Matt. 11: 28-30).
- 16) Ook in twee andere evangeliën gebruikt de Heer dit voorbeeld (zij het in een andere context): Matt. 10:24 / Luc. 6:40, ook in Joh. 15:20.
- 17) Een kort statement: “geen woorden, maar daden” dus, maar dan ook wel doen: Vergelijk Jac. 1:2-25 en evt. Rom. 2:13.

Vervolg Koning –Knecht:

Terecht zegt Jezus tegen Zijn discipelen: “..Ik Ben in uw midden als dienaar..” (Luc. 22:27). Dat zijn bij Hem geen loze woorden! Van de discipelen wilde kennelijk niemand de voeten wassen. Dat is niet zo vreemd, als je ziet waarover zij in gesprek zijn waren bij het avondmaal (Luc. 22:20-24): “Wie is de meeste?”. De Heer had hen daarover al eerder vermaand: “De Zoon des Mensen is niet gekomen om gediend te worden..” (Zie Matt. 20:25-28 / 23:11 / Gal. 5:13 / I Petr. 4:10). Wat dat dienen inhoudt, laat Hij dus zien bij de voetwassing: het reinigen en verkwikken van het lichaam, wat een beeld is van de reiniging en de verlossing van de ziel door Zijn verzoenend lijden en sterven. Beide aspecten vind je terug in Jezus` doen en laten: De zieken genezen en aan armen het evangelie verkondigen (Jes. 61:1-2 / Luc. 4:18-19). Hij heeft inderdaad de “zijnen liefgehad tot het einde toe” (Joh. 13:1), tot het uiterst mogelijke. Voor de ware liefde (Agapè) is niets te zwaar (I Kor. 13). Merk op dat ook Judas de voeten gewassen worden! En Petrus uiteraard ook, ondanks zijn verzet, maar dat geeft hij al snel op in gehoorzaamheid). Jezus dient niet alleen “goeden”...

Jezus het “Hoofd” van Zijn “Lichaam”:

Jezus heeft gediend, ondanks het feit dat Hij ons Hoofd is (Matt. 23:8-10 / Ef. 1:22 / 4:14 / Coll. 1:18). Dat zegt dus nogal wat over de wijze waarop wij leiding behoren te geven in de gemeente, maar ook daarbuiten. Als wij Hem als “Hoofd” erkennen, heeft dat consequenties: In het reeds gelezen gedeelte van Filippenzen 2 (vers 1 t/m 4) begint de apostel Paulus met de consequenties, om daarna aan te geven dat dit is naar de “gezindheid van Christus”. In Joh. 13 geeft de Heer dat Zelf aan in vers 14 t/m 17. Onze relatie met Hem is dus fundamenteel daarin: Hij is onze Redder en ons grote voorbeeld (I Petr. 2:21-24 / I Kor. 11:1), en zijn wij Zijn navolgers. Romeinen 6 leert dat we daarom de zonde afgestorven zijn, om voor God te leven. Daarom heet het: “Niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij..” (Gal. 2:20).

Hij zocht Zichzelf niet:

Jezus heeft Zichzelf niet gezocht (Joh. 5:30), in tegenstelling tot de wereld (Rom. 2:8). Dat heeft alles te maken met ons kruis opnemen en Hem volgen (Matt. 10:38 / 16:24). Zie over dat “niet onszelf behagen” ook: Rom. 15:1-7. Paulus kon een overeenkomstig getuigenis over zichzelf geven (I Kor. 10:24 + 10:32-11:1). De liefde zoekt zichzelf

namelijk niet (I Kor. 13:5). Zelfverloochening is niet iets wat je in isolement, afzondering doet, zoals sommigen dat opvatten en opgevat hebben, maar, als Jezus, “onder de mensen”.

Het ware offer:

De Heer is zelfs nog verder gegaan door Zichzelf op te offeren. Hij heeft Zijn leven ingezet (Joh. 15:12-15), de hoogste prijs betaald (vergelijk ook Ef. 5:2 / I Joh. 3:16). De zelfverloochening is de wortel waarop de zelfopoffering groeit. Het is, zoals we al zagen, het wezen van de ware liefde (zie daarover ook Ef. 5:25-26, over het huwelijk). Dat is het Gode welgevallige offer (Rom. 12:1), net als Jezus Die Zijn lichaam als het volmaakte offer aanbood aan de Vader (Hebr. 10:5-14) tot ons behoud. Wij hoeven niet met de dood te betalen voor ons behoud, maar het kan zijn, net als bij Paulus, dat wij lijden, zelfs gedood worden, als Jezus, omwille van ons geloof in Hem. In II Tim. 4:6 (zie evt. Filipp. 2:17) gebruikt Paulus daarvoor het beeld van een plengoffer, een offer dat werd uitgegoten over het verzoenend offer. Hij is het plengoffer, de Heer het verzoenend offer.

Nederig?...

Terugkomend op de zelfverloochening: die werkt een nederige houding als dienstknecht uit. Jezus was nederig, zoals we zagen in Filipp. 2:3-8, en dat had Hij niet hoeven zijn. Wij hebben heel wat meer reden daartoe en zijn het desondanks niet altijd. Jezus heeft die nederigheid, volgens voornoemd Schriftgedeelte, op tweeërlei wijze getoond: Door mens te worden en door de kruisdood. “Laat die gezindheid bij u zijn..”, schrijft de apostel. En dat kan; het is niet onmogelijk. Want Christus heeft ons niet alleen van de vloek van de zonde verlost (Gal. 3:13), maar ook van de *macht* der zonde (Rom. 6:14). En er rust een zegen op zelfverloochening in nederigheid (Matt. 16:25 / 23:12). En dat niet alleen in het N.T. (Ps. 138:6 / Spr. 3:34 / 16:19 / 29: 23 / Jes. 57:15 / Ezech. 17:24), want zo is onze Koning (!): Zach. 9:9 / Joh. 12:15. Het oude ik moet gekruisigd worden (Gal. 5:24 / Rom. 8:13 / Coll. 3:5). De Heer prijst in het evangelie twee mensen om hun groot geloof, twee heidenen nota bene, die in alle *nederigheid* tot Hem kwamen (Matt. 8:5-13 / 15:21-28).

Afsluiting:

Ik schrijf deze studie in de begindagen van november 2011. Binnenkort breekt de Advent aan, waarin we terugdenken aan de komst van onze Heiland als een klein kwetsbaar Kind geboren in een nederig onderkomen in Bethlehem. Het Brood des Levens, geboren in het

Broodhuis (= Bethlehem) neergelegd in een voerbak voor dieren. Kan het treffender? Als er iemand was Die daar niet hoorde, dan Hij wel. Maar Hij wilde het: de aller-nederigste worden, Hij, Die de Allerhoogste is.

Wie zichzelf vernederd zal verhoogd worden (Matt. 23:12). En bij de Heer is dat inmiddels gebeurd, want laten we vooral niet vergeten na Filipp. 2:1-8, ook de volgende verzen te lezen: Filipp. 2:9-11. Jezus als Knecht is geschiedenis, maar onze Koning komt, onder Zijn rechtvaardige heerschappij zal er ware Vrede zijn. Naar zo'n Koning kun je vol vertrouwen en verlangen naar uitzien, ook dat is Advent.

De Here zegene Zijn woord.

Gerard